

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ ПРАВНОГ ФАКУЛТЕТА УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ

Одлуком Наставно-научног већа Правног факултета Универзитета у Београду, донетом на седници од 22. децембра 2025. године, одређени смо за чланове Комисије за преглед и оцену докторске дисертације кандидаткиње Андрее Николић Секулић под називом: *„Правни аспекти употребе модерних технологија у арбитражном решавању спорова“*. У том својству Наставно-научном већу подносимо следећи

ИЗВЕШТАЈ О ЗАВРШЕНОЈ ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

1. Основни подаци о кандидаткињи и дисертацији

1.1 Подаци о кандидаткињи

Андреа Николић Секулић рођена је 10. фебруара 1992. године у Београду. Билингвална одељења основне школе „Владислав Рибникар” и Треће београдске гимназије (други језик: француски) завршила је са одличним успехом и просечном оценом 5,00. Правни факултет Универзитета у Београду уписала је 2011. године, а дипломирала је 2. октобра 2015. године са просечном оценом 9,93. Београдску банкарску академију, Универзитет Унион уписала је 2011. године, а дипломирала је 17. децембра 2014. године са просечном оценом 10,00.

У току основних студија била је похваљивана као одличан студент како на Правном факултету Универзитета у Београду тако и на Београдској банкарској академији, а била је стипендиста Фонда за младе таленте, града Београда, Министарства омладине и спорта Републике Србије и универзитетског фонда Миливоје Јовановић и Лука Ћеловић.

Кандидаткиња Андреа Николић Секулић је учествовала и остварила запажене резултате у оквиру различитих студентских такмичења (похвала за награду Peter Sanders за најбољу тужбу у оквиру такмичења Willem C. Vis International Commercial Arbitration Moot, треће место на такмичењу из симулације суђења Big Deal, полуфинале на такмичењу Banks battle).

Током основних студија кандидаткиња је радила као практикант у адвокатској канцеларији Карановић & Николић (јул-август 2013), као и у ревизорској кући Ernst & Young (април 2014). Стручно усавршавање наставила је и након завршених основних студија у оквиру летње школе за континентално право (Universite d'été du droit continental) на Универзитету Paris 2 Panthéon-Assas у

организацији Фондације за континентално право. Том приликом је, током јула 2015. године, боравила месец дана у Паризу као стипендиста Фондације. Након тога, септембра 2015. године, похађала је и летњу школу “EU opens market” у трајању од две недеље, која се одржавала у Загребу и Сплиту.

У октобру 2015. године уписује мастер студије на Правном факултету Универзитета у Београду (међународно-пословноправни подмодул) на којем је положила све испите са највишом оценом, а у септембру 2016. године са највишом оценом је одбранила и мастер рад на тему “Аутономија воље као начин искључења примене Конвенције УН о уговорима о међународној продаји робе” под менторством доц. др Милене Ђорђевић.

Током мастер студија, кандидаткиња је написала рад на тему “Независност и непристрасност арбитра у упоредном арбитражном праву са посебним освртом на ИВА етичка правила”, који је освојио прво место на конкурс за награду Гашо Кнежевић за најбољи рад из алтернативног решавања трговинских спорова, а потом је прихваћен за објављивање у часопису *Harmonius – Journal of Legal and Social Studies in South East Europe*.

Током школске 2015/2016. године била је и учесник програма Америчке привредне коморе - *AmChamps: Young Leaders in Change 2016*, који за циљ има стварање престижног пословног образовног програма у Србији како би помогао да се попуне празнине у образовном систему и допринео повезивању пословног сектора са акедемском заједницом. Поред тога, кандидаткиња је учествовала и у програму “Прозор Шангаја”, који су организовали Влада НР Кине и друштво Далеки Исток, у оквиру кога је учила кинески језик и упознавала се са кинеском културом и обичајима.

У фебруару 2016. године изабрана је за демонстратора за Међународноприватну ужу научну област (предмет: Међународно приватно право) и вештину (Симулација суђења и студија случаја) на Правном факултету Универзитета у Београду. Помагала је у администрацији испита и организацији предавања за симулацију суђења и студију случаја. Током свог ангажмана, помагала је и уредници енглеске верзије сајта Правног факултета. У више наврата је помагала у организацији Београдске арбитражне конференције и припремног турнира *Belgrade Open Pre-Moot*.

Новембра 2016. године је уписала докторске академске студије на Правном факултету Универзитета у Београду. У октобру 2017. године успешно је одбранила рад “Последице немогућности утврђивања садржине меродавног страног права у судским поступцима са елементом иностраности – *de lege lata* и *de lege ferenda*”.

Током докторских студија, кандидаткиња је два пута боравила у иностранству ради истраживања за потребе писања научних радова. Крајем прве године докторских студија, била је стипендиста Erasmus + фондације, те је провела три месеца на *Middlesex University, Faculty of Law* у Лондону, Велика Британија.

Годину дана касније, кандидаткиња је боравила два месеца на Europa Institut, Saarland University у Сарбрикену, Немачка.

Теоријско знање и досадашње практично искуство, употпунила је шестомесечном праксом у престижној адвокатској канцеларији у Лондону, WilmerHale, од јула до децембра 2018. године. Након тога, априла 2019. године, запослила се у Министарству правде Републике Србије, као саветник за медијацију. Именована је за националног представника Србије на УНЦИТРАЛ седницама Радне групе III.

Од школске 2019/2020. године ради на Факултету организационих наука Универзитета у Београду, као сарадник на предмету пословно право, International Business Law & Employment System, Право и етика у систему здравствене заштите. Била је ангажована на пројекту Савета Европе Strengthening Independence and Accountability of the Judiciary, који за циљ има анализу праксе и израду смерница за коришћење друштвених мрежа од стране судија и јавних тужилаца.

Претходних године била је ангажована на стратешком пројекту Правног факултета Универзитета у Београду "Идентитетски преображај Србије". Ангажована је и као секретар часописа "Ревија Копаоничке школе природног права" и секретар Уређивачког одбора Копаоничке школе природног права.

Андреа Николић је самостално или коауторски написала и објавила већи број научних и стручних радова, од којих Комисија за потребе овог извештаја издваја следеће:

1. Andrea Nikolić, "Virtual Hearings In International Arbitration – Armageddon Or New Normal?", *Arbitraje Y Nuevas Tecnologías* (eds. Jhoel Chipana Catalán and Mauricio Duarte Lau), Lima: Thēmis, 2021, стр. 237-258.
2. Andrea Nikolić, "Lack of diversity - a valid concern in international arbitration", *YAR Young Arbitration Law Review*, vol. 35, 2019, стр. 12-15.
3. Андреа Николић, „Иновативне клаузуле афричких билатералних инвестиционих уговора“, *Идентитетски преображај Србије 2018* (ур. И. Крстић, М. Лукић), Правни факултет Универзитета у Београду, Београд 2019, стр. 337-356.
4. Андреа Николић „Значај избора места арбитраже“, *Право и привреда* бр. 4-6/2018, стр. 441-456.

1.2 Подаци о докторској дисертацији

Докторска дисертација кандидаткиње Андрее Николић Секулић под називом: „Правни аспекти употребе модерних технологија у арбитражном решавању спорова“ има 477 страна основног текста и 65 страна спискова коришћене литературе и прилога. Дисертација је рађена у формату А4, маргине 20mm, проред 1, фонт *Garamond* 12. Сходно томе, Комисија констатује да је докторска дисертација обликована у свему у складу са важећим Упутством о

облику и садржају докторске дисертације која се брани на Универзитету у Београду.

Дисертација обухвата насловну страну на српском и енглеском језику, страну са информацијама о ментору и члановима комисије, страну са подацима о докторској дисертацији на српском и енглеском језику, садржај, основни текст подељен у девет поглавља (која ће у наставку овог извештаја бити детаљније приказана) са 2404 фусноте, списак коришћене литературе (који обухвата књиге и монографије, стручне и научне чланке, интернет изворе, опште изворе права, судску и арбитражну праксу и садржи свеукупно 829 јединица), прилог, биографију кандидаткиње, као и изјаве о ауторству, о истоветности штампане и електронске верзије докторске дисертације и о коришћењу.

У складу са Правилником о поступку провере оригиналности докторских дисертација које се бране на Универзитету у Београду, Универзитетска библиотека „Светозар Марковић“ проверила је оригиналност докторске дисертације коришћењем софтвера iThenticate. Индекс сличности износи 6 %, а све утврђене појединачне сличности с другим објављеним текстовима износе мање од 1 %.

Менторка, доц. др Милена Ђорђевић је на основу увида у извештај о оригиналности, дала позитивну оцену докторске дисертације, утврдивши да је наведени индекс сличности последица цитирања, упућивања на правне прописе, коришћења општих места и података, као и библиографских података о коришћеној литератури.

2. Предмет и циљ дисертације

Предмет докторске дисертације представља истраживање правног оквира и правних ризика употребе модерних технологија у арбитражном поступку. Поред тога, у раду се представља и на које начине се конкретне фазе поступка могу унапредити коришћењем модерних технологија - од именовања арбитра и покретања поступка, преко одржавања усмених расправа, до окончања поступка, а дају се и предлози за одговоре на изазове које употреба модерних технологија у арбитражном поступку носи.

Циљ дисертације је двојак. С једне стране, то је боље разумевање потенцијала које модерне технологије имају за употребу у арбитражном поступку. С друге стране, то је објашњавање интеракције модерних технологија и правног оквира којим је уређен арбитражни поступак.

Појаве које су узроковале потребу за изучавањем обрађене теме су пораст коришћења модерних технологија, пораст коришћења арбитраже као ефикасног начина решавања спорова, већа доступност модерних технологија свим заинтересованим лицима, те ширење улоге модерних технологија и њених домашаја. Конкретно, тема је изузетно актуелна, јер се модерне технологије

непрестано развијају, а њихов све већи развој повећава и могућност за употребу у области права уопште, односно арбитражног поступка *in concreto*. Истовремено, у Републици Србији се и даље ради на све већем подстицању коришћења алтернативних начина решавања спорова, па тиме и арбитраже. Објашњавање могућности коришћења модерних технологија у арбитражном поступку може да допринесе популаризацији арбитраже, тако што ће додатно указати на њену флексибилност и релативно лаку прилагодљивост новим технолошким достигнућима. Коначно, корпус научне литературе у овој области тек почиње да се изграђује, тако да обрађивање изазова и ризика употребе модерних технологија у арбитражном поступку у облику докторске дисертације има јасан научни значај.

3. Основне хипотезе од којих се полазило у истраживању

Докторска дисертација кандидаткиње Андрее Николић Секулић се заснива на следећих шест хипотеза:

- 1) постојећи правни оквир не спречава употребу модерних технологија у арбитражним поступцима;
- 2) употреба модерних технологија значајно доприноси ефикаснијем вођењу арбитражног поступка;
- 3) употреба модерних технологија у арбитражним поступцима носи правне и друге ризике;
- 4) могуће је превазићи правне и друге ризике повезане са употребом модерних технологија у арбитражним поступцима, тако да употреба модерних технологија не доводи у питање правну сигурност учесника у арбитражном поступку;
- 5) вештачка интелигенција може бити корисна као вид асистенције учесницима у арбитражним поступцима,
- 6) иако се спектар могућности модерних технологија све више шири, није могућа потпуна аутоматизација поступка решавања спорова.

Полазећи од постављених хипотеза, кандидаткиња је у раду утврдила следеће:

- 1) Извори права који арбитражни поступак уређују на своебухватнији и општији начин, нарочито они донети или формулисани пре пандемије вируса COVID-19, не спомињу експлицитно употребу модерних технологија у арбитражном поступку, из чега се изводи закључак да је не забрањују. Међутим, током пандемије вируса COVID-19 дошло је до пролиферације прописа којима се уређује употреба модерних технологија између осталог и у арбитражном поступку, а тај тренд се наставио и у наредним годинама. Нови извори права постављају мања или већа ограничења употреби модерних технологија у арбитражном поступку. С тим на уму, кандидаткиња закључује да је њена прва хипотеза делимично потврђена.
- 2) Након што је утврдила да модерне технологије могу да се користе у одређеној мери у готово свим фазама арбитражног поступка, кандидаткиња је такође увидела да је за максимизацију ефикасности пресудан начин

примене модерних технологија, што подразумева да они који их користе имају добро познавање како технологије, тако права. Сходно томе, кандидаткиња је закључила да је друга хипотеза претежно тачна.

- 3) Испитујући тачност трећа хипотезе на којој је темељила своје истраживање, кандидаткиња је утврдила да употреба модерних технологија у арбитражном поступку носи широку лепезу правних и ванправних ризика. Иако је круг ризика које је детаљније проучавала свела на ризик нетранспарентности, ризик пристрасности, ризик могуће грешке и ризик по приватност и безбедност, то је било довољно да се утврди да је трећа хипотеза у потпуности доказана.
- 4) У погледу четврте хипотезе, кандидаткиња је закључила да је за сваки конкретан алат који се заснива на вештачкој интелигенцији потребно направити посебну класификацију ризика како би се осмислиле делотворне стратегије за његово ублажавање, односно спречавање. Конкретно, кандидаткиња је идентификовала случајеве примене тачно одређених система вештачке интелигенције које је поделила по фазама поступка у којима се користе. Тиме је утврдила да је, од 25 система које је проучавала, њих пет било могуће означити као високо ризичне, док је преосталих двадесет система означено као средње ризично. На основу тога, закључила је да је четврта хипотеза делимично тачна.
- 5) У оквиру доказивања пете хипотезе, кандидаткиња је утврдила да на садашњем стању развоја технологије и права поједини задаци административне и техничке природе могу да се повере вештачкој интелигенцији. Да би могућности вештачке интелигенције као „асистента“ у арбитражном поступку биле у пуној мери искоришћене, потребно је да се сви учесници у поступку прилагођавају напретку технологије али и да расте њихова свест о ризицима које нова достигнућа са собом носе. Упркос тој оградџи, може се закључити да је пета хипотеза доказана.
- 6) Да би испитала основаност шесте хипотезе, кандидаткиња је морала да синтетички посматра могућности модерних технологија и ограничења за њену употребу која проистичу из извора права којим су уређене различите врсте арбитражних поступка. На основу пресека та два скупа фактора, кандидаткиња закључује да, при садашњем стању права и технологије, није могуће да модерне технологије у потпуности замене људски фактор као одлучиоца у спору. Тиме је последња хипотеза доказана.

4. Кратак опис садржаја дисертације

Докторска дисертација кандидаткиње Андрее Николић Секулић под називом: *„Правни аспекти употребе модерних технологија у арбитражном решавању спорова“* састоји се из девет поглавља.

Прво поглавље је уводно и у њему се објашњавају предмет рада и његов значај, даје се план даљег излагања и поставља се методолошки приступ проучавању теме.

Друго поглавље посвећено је дефинисању кључних појмова који су неопходни за спровођење истраживања, односно за омеђавање поља у коме ће се истраживање спровести. У овом поглављу објашњен је појам и значај арбитраже као алтернативног начина решавања спорова, као и појам и значај модерних технологија. Поглавље се завршава дефинисањем појма модерних технологија за потребе истраживања. Та дефиниција је ужа од општег појма модерних технологија и у оквиру тог одељка кандидаткиња објашњава зашто је, за потребе истраживања своје теме, појам модерних технологија ограничила само на вештачку интелигенцију.

У трећем поглављу, насловљеном као „Правни оквир употребе модерних технологија у арбитражном поступку“, кандидаткиња представља и објашњава бројне изворе права који уређују како арбитражу (трговинску и инвестициону), тако и употребу информационо-комуникационих технологија.

Четврто поглавље бави се методологијом класификације ризика који проистичу из употребе система заснованих на вештачкој интелигенцији у арбитражном поступку. Најобимнији део овог поглавља је одељак у коме се постављају критеријуми за класификацију проучаваних ризика. Ту кандидаткиња идентификује конкретне случајеве примене система вештачке интелигенције у арбитражном поступку, разматра фазе поступка у којима је те системе могуће користити, приказује улогу учесника у поступку као корисника система вештачке интелигенције, појашњава сврху употребе ових система, указује на потребан ниво учешћа корисника система приликом уношења података у систем, говори о задацима које ови системи треба да извршавају, набраја способности неопходне за рад система вештачке интелигенције, скреће пажњу на могуће ризике услед примене ових система као и на ниво аутоматизације њиховог рада, излаже класификацију ризика система вештачке интелигенције према *AI Act*-у и даје примере тренутно доступних система вештачке интелигенције. Поред овога, кандидаткиња у оквиру четвртог поглавља приказује модел за класификацију система вештачке интелигенције у области људских ресурса, као и у области арбитражног решавања спорова.

У петом поглављу се приказују и проучавају правни ризици употребе модерних технологија пре конституисања арбитражног већа. Основна систематика овог поглавља учињена је с обзиром на кориснике система вештачке интелигенције, а то су странке и арбитражне институције. Што се странака као корисника тиче, оне се са ризицима употребе модерних технологија могу сусрести у погледу генерисања арбитражног споразума, утврђивања предлога седишта арбитраже, обављања правног истраживања и припреме писаних поднесака, и то нарочито у погледу провере и форматирања поднесака, анализе писаних доказа и превођења, затим у погледу генерисања предлога за именовање арбит(а)ра, пружање основних информација у вези са поступком и предвиђањем његовог исхода. Из угла арбитражних институција као корисника, испитани су ризици који се јављају у погледу система за управљање предметима.

Шесто поглавље правне ризике употребе модерних технологија представља у фази након конституисања арбитражног већа. Унутрашња систематика поглавља је аналогна претходном, с тим што се овде као трећа група учесника, логично, јављају и арбитри. Аспекти у којима се проучавају ризици из угла странака су анализа релевантних докумената током поступка прибављања и достављања докумената, генерисање предлога за именовање вештака, као и припрема сведока и вештака за давање исказа. Из угла арбитра ризици су везани за генерисање процесних закључака и за генерисање записника. Коначно, из угла арбитражних институција, разматрају се ризици везани за праћење трошкова поступка.

Седмо поглавље, очекивано, приказује правне ризике употребе модерних технологија у завршној фази поступка. Унутрашња систематика поглавља је и даље иста, с тим што се констатује да у погледу странака као корисника система вештачке интелигенције нема никаквих посебних ризичних аспеката у односу на оне који су већ обрађени у ранијим деловима рада. Из угла арбитра као корисника, проучавају се ризици везани за оцену доказа, генерисање стандардизованих елемената арбитражне одлуке, генерисање образложења одлуке и њену проверу, док ризици из угла арбитражних институција укључују анонимизацију одлука, генерисање сажетака одлука, генерисање годишњих извештаја о раду арбитражних институција и оцену рада арбитра.

Осмо поглавље се бави вештачком интелигенцијом као (потенцијалним) арбитром у поступку. У оквиру овог поглавља разматра се (не)могућност приписивања услова за избор арбитра вештачкој интелигенцији, (не)могућност приписивања дужности арбитра вештачкој интелигенцији, (не)могућност приписивања кључних радњи арбитра у циљу доношења арбитражне одлуке вештачкој интелигенцији, као и могућности оспоравања арбитражне одлуке на основу учешћа вештачке интелигенције као арбитра.

Девето поглавље је закључно и састоји се од приказа доказаности свих хипотеза на којима се заснивало истраживање и од закључних разматрања.

5. Остварени резултати и научни допринос дисертације

Докторска дисертација кандидаткиње Андрее Николић Секулић представља користан допринос науци арбитражног права јер представља изузетно детаљно истраживање могућности употребе вештачке интелигенције у арбитражном поступку, што је у овом тренутку изузетно актуелна тема не само у српској већ и у светској правној науци. Иако се све већа и чешћа употреба вештачке интелигенције у арбитражним поступцима чини неминовном, кандидаткиња аргументовано скреће пажњу на бројне (пре свега) правне ризике који се морају имати у виду како би употреба вештачке интелигенције заиста допринела побољшању квалитета и ефикасности арбитражног поступка.

Околност да се ради о теми која још увек није била предмет обимније и детаљне научне обраде у домаћој правној мисли с једне стране представља предност за кандидаткињу, јер јој даје привилегију да буде међу првима који се овим питањем баве, док са друге стране пред њу доноси и велике изазове постављања оквира и трасирања пута на хоризонту који још увек није у потребној мери испуњен ранијим системским радовима који би могли да служе као оријентир и упоришне тачке. У таквом стању ствари, свака студија овог типа представља важан допринос који ће и самој кандидаткињи и другим истраживачима у овој области донекле олакшати будуће напоре испитивања и објашњавања односа арбитражног права и модерних технологија.

Значај докторске дисертације огледа се и у томе што на подробен начин објашњава технолошке аспекте вештачке интелигенције, а разумевање тог питања је од изузетног значаја за свако промишљање усмерено ка унапређењу правног оквира којима се уређује употреба вештачке интелигенције у арбитражном праву. Ова објашњења могу да буду корисна свима који се сусрећу са питањем коришћења вештачке интелигенције у праву и са научне и са практичне стране.

Допринос докторске дисертације може да се посматра и кроз околност да се њеним представљањем научној и стручној јавности додатно истиче потреба за вођењем шире дискусије о начину на који употреба модерних технологија у арбитражном праву треба да буде уређена. У том смислу врло су корисни налази да неки елементи тренутно важећег правног оквира треба да буду измењени и значајно је што је кандидаткиња формулисала предлоге праваца у којима бите измене требало да се крећу.

6. Закључак

На основу прегледа докторске дисертације кандидаткиње Андреје Николић Секулић под насловом: *„Правни аспекти употребе модерних технологија у арбитражном решавању спорова“* Комисија налази да је ова дисертација резултат коректно спроведеног истраживања урађеног на основу адекватних и доследно примењених научних метода. Стил писања је одговарајући за студију овог типа, употреба научне апаратуре је ваљана а коришћена литература је релевантна и актуелна.

Комисија налази да је докторска дисертација која је предмет овог извештаја у свим својим деловима и саопштеним резултатима урађена у потпуности у складу са позитивним прописима и постојећом праксом на Правном факултету Универзитета у Београду.

Будући да је докторска кандидаткиње Андрее Николић Секулић под насловом „Правни аспекти употребе модерних технологија у арбитражном решавању спорова“ написана према раније одобреном пројекту и да представља оригинално и самостално научно дело којим кандидаткиња даје одговарајући допринос науци арбитражног права, сматрамо да су се стекли услови да се приступи њеној јавној одбрани. Зато смо слободни да Наставно-научном већу Правног факултета Универзитета у Београду предложимо да прихвати позитивну оцену ове докторске дисертације, одобри њену јавну одбрану и одреди чланове комисије пред којом ће дисертација бити брањена.

У Београду, 17. августа 2026. године

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ ЗА ПРЕГЛЕД И ОЦЕНУ
ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Проф. др Владимир Павић, редовни професор
Правног факултета Универзитета у Београду

Проф. др Марко Јовановић, редовни професор
Правног факултета Универзитета у Београду

Проф. др Јелена Перовић Вујачић, редовна професорка
Економског факултета Универзитета у Новом Саду

Проф. др Ђорђе Кривокапић, ванредни професор
Факултета организационих наука Универзитета у Београду